

บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล
กรณีศึกษา : ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

The Roles of Subdistrict Chief and Village Headman in Linking Government
to Citizens in the Digital Age : A Case Study of Srisawang Subdistrict,
Napho District, Buriram Province.

อรพิมล ฤทธิทัษ¹

Onphimon Ritthithak

6714830043@ru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล ปัญหาและอุปสรรค แนวทางในการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านจำนวน 10 คน ประกอบกับการวิจัยเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า 1) บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ บทบาทด้านการชี้แจงและถ่ายทอดข้อมูลราชการ ด้านการประสานงานและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการภาครัฐ และด้านการสะท้อนปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐ 2) ปัญหาและอุปสรรคแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตปัญหาด้านทักษะความพร้อมและปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาการตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูลก่อนเผยแพร่ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล ภาครัฐควรพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้วยการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล จัดหลักสูตรการอบรมทักษะที่ทันสมัย และพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานราชการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานในระดับพื้นที่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรพัฒนาทักษะดิจิทัลและการสื่อสารอย่างรอบด้าน คัดกรองข้อมูลอย่างรอบคอบ ใช้ช่องทางสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านแกนนำดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงบริการภาครัฐได้อย่างทั่วถึงในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ; การเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชน ; เทคโนโลยีดิจิทัล

Keywords: The Roles of Subdistrict Chief and Village Headman ; Headman in Linking Government to Citizens ; Digital Technology

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล กรณีศึกษา : ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคของไทยเป็นกลไกสำคัญในการนำนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทตามกฎหมายในการดูแลความสงบเรียบร้อย อำนาจความเป็นธรรม ประสานงาน รับฟังปัญหา และถ่ายทอดนโยบายของรัฐสู่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จึงถือเป็นผู้นำท้องถิ่นและตัวกลางสำคัญระหว่างภาครัฐกับประชาชน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลภายใต้ต้นนโยบายรัฐบาลดิจิทัลและไทยแลนด์ 4.0 ได้ส่งผลให้รูปแบบการบริหารราชการและการให้บริการภาครัฐเปลี่ยนไปสู่ระบบออนไลน์มากขึ้น เน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานและการให้บริการประชาชน (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2564) กำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงต้องปรับบทบาทจากผู้นำชุมชนแบบดั้งเดิมไปสู่การเป็นผู้นำที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสื่อสาร บริหารจัดการข้อมูล และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ประชาชนในพื้นที่ชนบทจำนวนหนึ่งยังประสบปัญหาด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี ทักษะดิจิทัล และโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลให้การเข้าถึงบริการภาครัฐยังไม่ทั่วถึง กำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะสื่อกลางดิจิทัล ช่วยเชื่อมโยงและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการออนไลน์ของรัฐได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ด้วยเหตุผลนี้ จึงศึกษาบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนในยุคดิจิทัล โดยมุ่งศึกษาพื้นที่ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 10 คน (แผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) ฉบับทบทวน พ.ศ. 2568 อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ 2568) เพื่อทำความเข้าใจบทบาท รูปแบบการใช้เทคโนโลยี ข้อจำกัด และแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้เป็นผู้นำท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารราชการระดับฐานรากให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความทางวิชาการ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย คำสั่งทางราชการ

2. การวิจัยสนาม (Field Research) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง สัมภาษณ์ตามข้อที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยขออนุญาตบันทึกเสียงและบันทึกภาพการสัมภาษณ์ทุกครั้ง

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ตำบลศรีสว่างมีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน โดยหมู่ที่ 4 กำนันทำหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้านควบคู่กันไปด้วย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2568) โดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา จึงใช้วิธีเก็บข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำบล ศรีสว่าง อำเภอ นาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ สามารถให้ข้อมูลประเด็นที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี และปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอ นาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเวลา ไม่น้อยกว่า 6 เดือน มีความเข้าใจบทบาทในการเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชนในยุคดิจิทัลและสามารถให้ข้อมูลประเด็นที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี จำนวน 10 คน สามารถเก็บข้อมูลประเด็นที่ต้องการศึกษาได้อย่างครบถ้วนครอบคลุมทุกหมู่บ้าน รายละเอียดดังนี้

1) นางมณี สำเภาเงิน	กำนันตำบลศรีสว่าง (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านเมืองน้อย)
2) นางเกสร ชาตรีรัมย์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านหนองแสง
3) นายกริชชัย วงศ์สกุลภักดี	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านโนนลาน
4) นายสันติ รอดจันทิก	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านหนองม่วง
5) นายจำรอง ยัดไธสง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านสงแดง
6) นายสุรพล เลไธสง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านหัวขัว
7) นายสวัสดิ์ ลับไธสง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านเบ็ญ
8) นายขวัญชัย เปไธสง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านสว่าง
9) นางบัวเผื่อน นามไธสง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 บ้านหนองแต้
10) นางพิราพรรณ สาลี	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 บ้านหินตั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured or Standardized Interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใด ก็ใช้คำถามเดียวกัน (อ่านถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2568, หน้า 38) และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดวันนัดหมายวันสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ จะใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจัดบันทึกการสนทนาทุกครั้ง พร้อมแจ้งเงื่อนไขตามวิธีการวิจัย การวิจัยในมนุษย์ โดยประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ “บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล”

1. บทบาทหน้าที่ของท่านในการเชื่อมโยงนโยบายภาครัฐสู่ประชาชนมีอะไรบ้าง
2. ข้อมูลใดบ้างจากภาครัฐที่ท่านมีหน้าที่ถ่ายทอดสู่ประชาชนเป็นประจำ
3. ปัจจุบันท่านใช้วิธีและช่องทางใดบ้างในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของรัฐและให้บริการประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการดำเนินงานผ่านสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีออนไลน์
4. ปัญหาและอุปสรรคที่ท่านพบในการเชื่อมโยงข้อมูลของรัฐสู่ประชาชนมีอะไรบ้าง
  - 4.1 ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ต สัญญาณมือถือ มีผลต่อบทบาทของท่านอย่างไร
  - 4.2 ปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมหรือทักษะดิจิทัลของประชาชนมีหรือไม่ อย่างไร
  - 4.3 ปัญหาอื่น ๆ
5. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 5.1 รัฐควรสนับสนุนอะไรเพิ่มเติมเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงข้อมูลสู่ประชาชนในยุคดิจิทัล
  - 5.2 กำนันผู้ใหญ่บ้านควรมีแนวทางที่จะพัฒนาตนเองอย่างไรเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงข้อมูลสู่ประชาชนในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่

1. บทบาทด้านการชี้แจงและถ่ายทอดข้อมูลราชการ รับและถ่ายทอดข้อมูล กฎหมาย ระเบียบ ประกาศของรัฐ พร้อมทั้งอธิบายชี้แจงให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจ ในยุคดิจิทัลการสื่อสารของกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงการประชุมหมู่บ้านหรือการประกาศประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวเท่านั้น

แต่ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัล เช่น กลุ่ม LINE ของหมู่บ้าน Facebook เพจชุมชน หรือแอปพลิเคชันของภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ทัวถึง และเพื่อให้ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

2. บทบาทด้านการประสานงานและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการภาครัฐ โดยเฉพาะบริการดิจิทัล เช่น การลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ การใช้แอปพลิเคชันภาครัฐอย่าง Farmbook ในการลงทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี การลงทะเบียนประกันผู้สูงอายุของเกษตรกรผ่านแอปพลิเคชัน B.A.A.C. กับทาง ธ.ก.ส. การใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน ThaiD หรือการยื่นคำร้องผ่านระบบออนไลน์อื่น ๆ กำหนดและผู้นำหมู่บ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือและประสานงานในการเข้าถึงบริการ

3. บทบาทด้านการสะท้อนปัญหาและความคิดเห็นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐ กำหนดและผู้นำหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นช่องทางรับฟังความคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะของประชาชน เพื่อนำข้อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ ด้วยการสื่อสารสองทางผ่านสื่อออนไลน์ช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้สะดวก รวดเร็ว และต่อเนื่อง เป็นการสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่

กำหนดและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การทะเบียนราษฎร การทะเบียนครอบครัว บัตรประจำตัวประชาชน อาวุธปืน การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมและประนีประนอมข้อพิพาท การป้องกันสาธารณภัย ความอาญา การคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และที่ดิน โดยบทบาทหลักคือการเป็นตัวกลางถ่ายทอดนโยบายภาครัฐ การรับฟังปัญหาและความเดือดร้อนของราษฎร การประสานงานกับหน่วยงานรัฐ การดูแลความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกในการรับบริการ และการรายงานเหตุการณ์ไม่ปกติ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบ

กำหนดและผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทหลักตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ในฐานะตัวกลางเชื่อมโยงภาครัฐกับประชาชน โดยทำหน้าที่ชี้แจงและถ่ายทอดข้อมูลราชการ เช่น กฎหมาย นโยบาย และประกาศต่างๆ ให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตาม ถ่ายทอดนโยบายจากภาครัฐสู่ประชาชน รับฟังปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อแจ้งต่อหน่วยงานภาครัฐ ประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการภาครัฐ สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน การรับคำร้องทะเบียนราษฎร ไกล่เกลี่ยประนีประนอมพิพาท และบทบาทอื่นๆ ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...บทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้นำหมู่บ้าน เกี่ยวข้องกับชีวิตของประชาชนในพื้นที่ในทุกมิติ ครอบคลุมตั้งแต่การแจ้งเกิด แจ้งตาย การขอบ้านเลขที่แนะนำขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับงานทะเบียนราษฎรให้กับประชาชนหากต้องการติดต่อ รวมถึงการไปเป็นพยานในการรับรองบุคคลให้ การไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านชุมชน หรือหากไกล่เกลี่ยในระดับพื้นที่ไม่ได้ก็แจ้งต่อศูนย์ดำรงธรรมอำเภอในช่วยเหลือ หน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินสาธารณะ การชี้รั้ววัดเขตที่ดินร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ดิน การสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนปัญหาด้านมลพิษ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจได้รับจากการก่อตั้งโรงงานน้ำตาลและ โรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่ และบทบาทด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดในกรณีหากพบแหล่งมั่วสุ่มของเยาวชน หรือมีผู้ที่นำความเดือดร้อนมาให้ชาวบ้านก็จะประสานไปทางฝ่ายปกครอง หรือตำรวจให้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทุกปัญหาความเดือดร้อน ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ผู้นำหมู่บ้านจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละประเด็นแล้วแจ้งต่อหน่วยงานต่าง ๆ ...” โดยช่องทางการสื่อสารในปัจจุบัน เป็นรูปแบบผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิม คือ การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว การนัดประชุมหมู่บ้านประจำเดือน ร่วมกับแบบดิจิทัล เช่น การสื่อสารผ่านกลุ่ม LINE หมู่บ้าน และการทำงานผ่านแอป

พลิเคชัน ได้แก่ Farmbook , B.A.A.C. Mobile, ThaiID ซึ่งช่วยเพิ่ม ความสะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนการปฏิบัติ และลดการใช้เอกสาร ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 10 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...ช่องทางที่ผู้ใหญ่บ้านใช้สำหรับ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในประชาชนในพื้นที่จะเป็นการสื่อสารผ่าน LINE กลุ่ม ของหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้าน จะอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ทั้งกลุ่มระดับตำบลและระดับอำเภอ หากมีการส่งต่อข้อมูลหรือประสานเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนก็จะแจ้งประชาสัมพันธ์ผ่าน LINE กลุ่มหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้ยังมีเพจ Facebook ของหมู่บ้านสำหรับประมวลภาพและประชาสัมพันธ์กิจกรรมในหมู่บ้าน แต่ก็ยังประชาสัมพันธ์ผ่านหอ กระจายข่าวเสียงตามสายของหมู่บ้านเป็นหลัก...”

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการ ปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต ค่าใช้จ่ายด้านอินเทอร์เน็ต

เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยทำให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านทำงานได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังคงมีข้อจำกัดสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะภาระด้านค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล ซึ่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จำเป็นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง โดยมีค่าใช้จ่ายรายเดือนในระดับค่อนข้างสูง เพื่อให้ สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาคุณภาพสัญญาณ อินเทอร์เน็ตที่ไม่ครอบคลุมทั่วถึงและมีความไม่เสถียร โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งการสนับสนุนด้าน โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลจากภาครัฐยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และขาดความต่อเนื่องอย่างยั่งยืน ส่งผลกระทบทั้งต่อ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านรายได้ในการเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 7 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...ผู้นำชุมชน ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้สมัครอินเทอร์เน็ตทุกคน แต่สัญญาณอินเทอร์เน็ตมือถือไม่ค่อยเสถียรในพื้นที่ห่างไกล และมีเรื่องของค่าใช้จ่าย ที่เพิ่มขึ้นรายเดือน...”

2. ปัญหาด้านทักษะความพร้อม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ในการใช้เครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยี

กำนันและผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่มีความตั้งใจปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง กระจือหรือรับในการเรียนรู้และ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง สามารถดำเนินงานและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นได้ด้วย ตนเอง รวมทั้งสามารถขอคำแนะนำหรือความช่วยเหลือจากบุคคลในชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเมื่อมีความ จำเป็น แต่ยังมีผู้ใหญ่บ้านบางส่วนที่ยังขาดทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากปัจจัยด้านอายุและความถนัด เฉพาะบุคคล ส่งผลให้ยังคงใช้รูปแบบการสื่อสารแบบดั้งเดิมเป็นหลัก ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...ทุกวันนี้หมู่บ้านของผมนั้นยังอาศัยการบอกเล่าข่าวสารแจ้งประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านทราบผ่าน ทางหอกระจายข่าวหมู่บ้านอยู่ และหากมีเรื่องไหนที่ด่วน ๆ ผู้นำก็จะโทรประสานเอา ทางหมู่บ้านยังไม่ได้มีการ จัดตั้งกลุ่ม LINE หรือเพจ Facebook ใด ๆ เนื่องจากตัวผมเองและทางผู้ช่วยก็ไม่ค่อยคล่องแคล่วเรื่องเทคโนโลยี งานบางอย่างที่ต้องทำผ่านแอปต่าง ๆ ก็ได้รับกวนให้ผู้ที่มีความรอบรู้ในหมู่บ้านได้ช่วยทำ...” และไม่สามารถ บริหารจัดการช่องทางออนไลน์ของชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ กลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบ มากที่สุดคือผู้สูงอายุที่ไม่มีสมาร์ทโฟนหรือขาดทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรคในการ เข้าถึงสิทธิประโยชน์และบริการจากภาครัฐที่ให้ผ่านระบบแอปพลิเคชัน ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1

(2568) ให้ข้อมูลว่า “...ตัวกำนันและทีมผู้นำเองมีความพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ เราไม่สามารถตามทันเรื่องเทคโนโลยีได้เท่ากับเด็กรุ่นใหม่แต่ก็พยายามที่จะศึกษา ลองทำ เพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคในการทำงาน และประชาชนส่วนใหญ่ก็ใช้เครื่องมือสื่อสาร ใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องปกติ จะพบปัญหาบ้างก็เฉพาะกับผู้สูงอายุบ้างแต่ไม่ได้เยอะ เพราะก็มีลูกหลานช่วย ๆ กัน หากต้องลงทะเบียน หรือรับประโยชน์จากรัฐอะไรผ่านทางแอปต่าง ๆ...”

3. ปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาอื่นที่พบในการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและประชาชนในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความยากในการคัดกรองและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนการเผยแพร่ ซึ่งทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องมีบทบาทในการกลั่นกรองข้อมูลมากขึ้น ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...ปัญหาที่กังวลในการทำงานยุคนี้คือการส่งต่อ การแชร์ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เป็นความจริง พอหลาย ๆ อย่างที่มีมันสะดวกและรวดเร็ว ทางผู้นำต้องตรวจสอบ กรองข้อมูลให้ถี่ถ้วนก่อนว่าบางมาตรการเป็นเรื่องจริงหรือไม่...” นอกจากนี้ยังมีประเด็นด้านความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และอุปสรรคในการบริหารจัดการช่องทางการสื่อสารออนไลน์ของชุมชน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐในการสนับสนุนและเสริมสร้างบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐและประชาชนในยุคดิจิทัล

ภาครัฐควรเร่งดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล โดยเฉพาะการติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตประจำจุดในหมู่บ้านให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ มีโครงการจัดสรรอุปกรณ์สมาร์ตโฟนพร้อมแพ็คเกจอินเทอร์เน็ตสำหรับการใช้งานประจำตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล และสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการอบรม พัฒนาองค์ความรู้ และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด รวมถึงการจัดทำคู่มือการใช้งานเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้นำสามารถเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น เป็นการเสริมสร้างทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและยกระดับคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนในยุคดิจิทัล ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...ปัจจุบันกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องทำงานผ่านเครื่องมือสื่อสารเทคโนโลยี สมาร์ตโฟน โดยต้องมีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนสำคัญในการทำงาน จึงอยากเสนอให้ภาครัฐได้จัดให้มีการทบทวนเรื่องการให้รางวัลของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เช่น ผู้ที่ได้รับรางวัลกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แหวนทองคำ ก็ให้รางวัลเป็นสมาร์ตโฟนพร้อมอินเทอร์เน็ต หรือ การจัดสรรสมาร์ตโฟนประจำให้กับผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งนับว่าเป็นผู้ที่ต้องได้ติดต่อสื่อสารกับทุกภาคส่วน เป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนภาครัฐ และส่วนราชการใดหากมีการเปลี่ยนแปลงการทำงาน การให้บริการรูปแบบเดิมจากเอกสารมาเป็นการลงทะเบียนข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันก็อยากเสนอให้ทุกส่วนราชการได้จัดให้มีการอบรมให้ความรู้กับกำนันผู้ใหญ่บ้านถึงวิธีการทำงานผ่านแอปพลิเคชันนั้น ๆ ก่อน เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจและสามารถไปถ่ายทอดให้กับพี่น้องประชาชนต่อได้...” และข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 10 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...อยากให้ทางภาครัฐจัดทำโครงการติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ต ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และทำคู่มือรายละเอียดการใช้งานต่าง ๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ผู้ใหญ่บ้านทำงานได้ดียิ่งขึ้น ...”

2. ข้อเสนอแนะต่อกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในการพัฒนาตนเอง

กำหนด ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันมีความตระหนักรู้ที่ชัดเจนถึงความจำเป็นในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล โดยส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าผู้นำชุมชนบางส่วนจะมีข้อจำกัดด้านอายุและพื้นฐานทักษะเดิม แต่ให้ความคิดเห็นที่มีความพยายามและความตั้งใจในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...ปัจจุบันผมอายุ 58 ปี แล้ว จะติดปัญหาเรื่องการใช้พวกเทคโนโลยีในการทำงานอยู่ ก็อาศัยผู้ที่มีความรู้หรือลูกหลานให้ช่วยทำในส่วนที่ทางส่วนราชการแจ้งมาด่วน ๆ เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ไปกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่มีผู้นำ หรือสอบถามผู้รู้ผู้ชำนาญให้มาช่วย และอยากเสนอให้ทางส่วนราชการได้มีการจัดเจ้าหน้าที่มาอธิบายขั้นตอนการใช้งานให้กับผู้นำโดยตรง...” และข้อความผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 10 (2568) ให้ข้อมูลว่า “...อยากที่จะสมัครเข้าเรียนต่อหลักสูตรด้านคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น เพื่อนำเอาความรู้มาใช้ในการทำงาน พัฒนาจะของให้เข้าในงานในบทบาทในหน้าที่ตัวเองอยู่เสมอ...”

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาคีรัฐสู่ประชาชนยุคดิจิทัล ตำบลศรีสว่าง อำเภอหนองโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทหน้าที่หลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) ชี้แจงและถ่ายทอดข้อมูลราชการ ข้อกฎหมาย ระเบียบ และประกาศของรัฐ พร้อมอธิบายให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง (2) ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าถึงบริการภาครัฐ และ (3) สะท้อนปัญหา ความเดือดร้อน และความคิดเห็นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐ โดยใช้ช่องทางผสมผสานระหว่างแบบดั้งเดิม (เช่น การประชุม และแจ้งผ่านหอกระจายข่าว) และเทคโนโลยีดิจิทัล (เช่น LINE กลุ่ม, Facebook และแอปพลิเคชันของหน่วยงานรัฐ เว็บไซต์ หรือระบบออนไลน์อื่น ๆ เช่น ThaiD, Farmbook, เป้าตังค์) ผลการวิจัยสะท้อนถึงบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวกลางเชื่อมโยงภาครัฐกับประชาชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของแนวคิดการปกครองท้องถิ่นที่กำหนดบทบาทหน้าที่ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน (1) อบรมชี้แจงข้อราชการ กฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ให้ราษฎรเข้าใจ (2) ประสานอำนวยความสะดวกในการรับบริการราชการแก่ราษฎร (เช่น การทะเบียนราษฎร บัตรประชาชน) (3) รับฟังและนำความเดือดร้อนของราษฎรแจ้งต่อหน่วยงานของรัฐ

การสื่อสารทางการเมืองในยุคดิจิทัล กำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลราชการ ชี้แจงกฎหมาย และสะท้อนปัญหาของประชาชนสู่ภาครัฐ สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ Almond & Coleman (1960) ที่มองการสื่อสารทางการเมืองเป็นกิจกรรมเผยแพร่หน้าที่ระบบการเมือง โดยครอบคลุมการประสานผลประโยชน์ การสร้างกฎ และการประยุกต์ใช้กฎ ซึ่งอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือหลัก ในบริบทนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ที่เชื่อมโยงรัฐกับประชาชน โดยส่งสารจากรัฐ (เช่น นโยบาย และประกาศ) ไปยังประชาชน และรับสารจากประชาชน (เช่น ปัญหาความเดือดร้อน) สะท้อนกลับสู่ภาครัฐ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ McNair ที่อธิบายว่าการสื่อสารทางการเมืองเริ่มจากองค์กรภาครัฐ (เช่น พรรคการเมืองหรือหน่วยงานราชการ) ส่งสารผ่านสื่อไปยังประชาชน และประชาชนสามารถตอบกลับผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การร้องเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ พบช่องทางดิจิทัลอย่าง LINE กลุ่มและแอปพลิเคชันในการทำงานเพื่อช่วยยกระดับ

ประสิทธิภาพในการสื่อสารและการตอบกลับให้มีความรวดเร็ว ชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารมากยิ่งขึ้น องค์ประกอบของการสื่อสารตาม สรุติศัพท์ วิทยารัฐ (2541) ก็สะท้อนชัดเจนว่ากำหนดและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสาร (Sender) ข้อมูลข่าวสารทางราชการเป็นสาร (Message) ช่องทางผสมผสาน (Channel) เช่น การประชุม หอกระจายข่าว หรือ LINE รวมถึงมีทั้งประชาชนและส่วนราชการที่เป็นผู้รับสาร (Receiver) ที่ต้องเข้าใจมีความ และตอบสนอง อีกทั้ง ผลวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Ira Sharkansky (1970) ที่มองนโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรมรัฐที่ครอบคลุมการจัดสวัสดิการ การศึกษา และการควบคุม ซึ่งกำหนดและผู้ใหญ่บ้านนำไปปฏิบัติในท้องที่ เช่น การประสานบริการราชการและรับฟังปัญหา สิ่งนี้ทำให้อำเภอและผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวกลางเชิงนโยบายที่แปลงนโยบายระดับชาติเป็นการปฏิบัติระดับหมู่บ้าน Thomas R. Dye (1978) ระบุว่านโยบายสาธารณะคือสิ่งที่รัฐเลือกทำหรือไม่ทำ โดยกำหนดและผู้ใหญ่บ้านช่วยให้รัฐทำนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการถ่ายทอดนโยบายรัฐสู่การปฏิบัติในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2539) ที่มองนโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่รัฐกำหนดเพื่อแก้ปัญหาสังคม ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า กำหนดและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประสาน ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ประชาชน เช่น การประสานแก้ปัญหาหน้าท่วมหรือช่วยเหลือผู้ประสบภัย สิ่งนี้ช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาล (Governance) ในมุมมองที่แนวคิดธรรมาภิบาลเน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และประสิทธิภาพ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น LINE กลุ่ม มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าใจอย่างถูกต้อง การอธิบายขั้นตอนและวิธีการเข้าถึงบริการสวัสดิการหรือโครงการของรัฐผ่านช่องทางดิจิทัล รวมถึงการแนะนำประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุหรือผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี ให้สามารถเข้าถึงบริการภาครัฐผ่านเครื่องมือดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังรวมถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐกับชุมชนเพื่อให้การให้บริการเป็นไปอย่างรวดเร็วและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งช่วยให้การปกครองท้องที่โปร่งใสและตอบสนองประชาชนได้ดีขึ้น มีการสื่อสารสองทางระหว่างรัฐและประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นทีมาศ สุขทวี (2566) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การจัดวางบทบาทของกำหนดและผู้ใหญ่บ้านต่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เขตพื้นที่สังคมเมือง กรณีศึกษา ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยมีผลการวิจัยสอดคล้องกันว่ากำหนดและผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทในฐานะเป็นผู้ถ่ายทอดนโยบาย ผู้ประสานงาน ผู้แทนประชาชน และผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุข

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานของกำหนดและผู้ใหญ่บ้าน ตำบลศรีสว่าง อำเภอหนองโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานของกำหนดและผู้ใหญ่บ้านในตำบลศรีสว่าง อำเภอหนองโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ายังมีข้อจำกัดสำคัญในหลายมิติ แม้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว และประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลยังเป็นอุปสรรคหลัก โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพและความครอบคลุมของสัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมถึงภาระค่าใช้จ่ายรายเดือนที่กำหนดและผู้ใหญ่บ้านต้องรับผิดชอบเอง ขณะที่การสนับสนุนจากภาครัฐยังไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนกลุ่มรายได้น้อยและพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงเครือข่ายดิจิทัลได้อย่างจำกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภราดร ไชยศรี และ ศิวัช ศรีโสภากุล (2567) ศึกษาเรื่อง ความสามารถด้านทักษะดิจิทัลของกำหนด อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่รวดเร็วและเสถียรมากพอ ทำให้การใช้งานใน

ระบบดิจิทัลไม่เต็มศักยภาพ และผลการวิจัยเรื่องดังกล่าวยังสอดคล้องกับปัญหาอุปสรรคด้านทักษะและความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวพบว่ากำนันส่วนใหญ่สามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้ แต่บางส่วนยังขาดทักษะเนื่องจากไม่เคยได้รับการฝึกฝนหรือนำไปใช้งานจริง ซึ่งคล้ายกับผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านบางรายยังขาดทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากข้อจำกัดด้านอายุและความถนัด ทำให้พึงพาวิธีดั้งเดิมเป็นหลักในการสื่อสาร นอกจากนี้ความเห็นจากผู้สัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึง ปัญหาอื่น ๆ เช่น ความยากในการคัดกรองและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนการเผยแพร่ ประเด็นด้านความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และข้อจำกัดในการบริหารจัดการช่องทางสื่อสารออนไลน์ของชุมชน เช่น การควบคุมเนื้อหาและการสื่อสารในกลุ่มไลน์ของชุมชน โดยภาพรวม

ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทักษะดิจิทัล และระบบสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำชุมชนและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการภาครัฐในยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคดิจิทัล

จากข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 แนวทางหลัก ได้แก่ (1) ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐในการสนับสนุนและเสริมสร้างบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐและประชาชนในยุคดิจิทัล โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การจัดสรรอุปกรณ์และแพ็คเกจอินเทอร์เน็ต รวมถึงจัดการอบรมและให้คำปรึกษากำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างต่อเนื่อง และ (2) ข้อเสนอแนะต่อกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาตนเอง โดยเน้นความตระหนักในการปรับตัว การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความพยายามในการพัฒนาศักยภาพแม้มีข้อจำกัดด้านอายุและพื้นฐานทักษะ ชลธิชา ทองทา ดำรงค์ชัย หยวยกยง และ ธนัสตา โรจนตระกูล (2566) ทำการศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลมีหน้าที่เช่นเดียวกับนักปกครองอื่นๆ ที่ต้อง "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ให้แก่ประชาชน โดยนำเสนอสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลควรมี 3 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และด้านการบริการ สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) คือการประสานงาน และ สมรรถนะในงาน (Functional Competencies) การมีความรู้ทักษะที่หลากหลาย เพื่อการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการเชื่อมโยงภาครัฐสู่ประชาชนในยุคดิจิทัล” กรณีศึกษา : ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์” แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากต้องปรับตัวในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสาร ประสานงาน และให้บริการประชาชนในระดับพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันยังพบข้อจำกัดด้านทักษะและ

ทรัพยากรดิจิทัล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้สอดคล้องกับบริบทของยุคความปกติใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐ

1. ภาครัฐและทุกภาคส่วนราชการควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนกำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะกลไกสำคัญของการบริหารราชการในระดับพื้นที่ โดยควรมีนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน จัดสรรงบประมาณและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน

2. กรมการปกครอง ในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานกำกับดูแลโดยตรงของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ควรพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีความทันสมัย โดยจัดการอบรมเพื่อเสริมสร้างและยกระดับทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่กำนันและผู้ใหญ่บ้านอย่างต่อเนื่อง เช่นการพัฒนาทักษะความสามารถ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือมาตรการที่พึงระวังในการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐกับประชาชนในระดับพื้นที่ และเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในยุคดิจิทัล

3. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานราชการให้มีความเป็นเอกภาพและทันสมัย โดยมุ่งลดความซ้ำซ้อนของการจัดเก็บข้อมูลในระดับพื้นที่ และจัดทำฐานข้อมูลกลางที่กำนันและผู้ใหญ่บ้านสามารถเข้าถึงและใช้งานได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ แนวทางดังกล่าวจะช่วยลดภาระงานด้านเอกสาร เพิ่มความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน และนำไปสู่การบริหารราชการที่สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะต่อกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

1. กำนันและผู้ใหญ่บ้านควรพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบในการคัดกรองข้อมูลข่าวสาร และให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง กลุ่มที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีให้สามารถเข้าถึงบริการของรัฐผ่านช่องทางดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียม

2. กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ควรพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการประสานงานเชิงรุก โดยเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายทั้งรูปแบบดิจิทัลและแบบดั้งเดิม ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้อย่างครบถ้วน ทัวถึง ถูกต้อง และทันต่อสถานการณ์

3. ในระดับชุมชน ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการสร้างแกนนำหรืออาสาสมัครที่ปรึกษาด้านดิจิทัลในหมู่บ้าน เพื่อให้คำแนะนำและช่วยประชาชนในพื้นที่ใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนและยกระดับประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงภาครัฐกับประชาชนในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตระยะเวลาและจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จำกัด ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีระยะเวลาที่มากขึ้น มีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มากขึ้น และการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขต

การศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบบริบทและรูปแบบการปฏิบัติงาน รวมทั้งควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อวัดระดับประสิทธิภาพและความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2549). *รัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2564). *ความท้าทายของธรรมาภิบาลในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: บริษัท เอ.พี.กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์. (2567). *พฤติกรรมทางการเมือง POLITICAL BEHAVIOR* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์. (2568). *เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- นทีมาศ สุขทวี. (2566). *การจัดวางบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านต่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่สังคมเมือง กรณีศึกษา ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภราดร ไชยศรี และ ศิวัช ศรีโกลางกุล. (2567). *ความสามารถด้านทักษะดิจิทัลของกำนัน อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ วารสารการพัฒนารับรู้สมัยใหม่*, 153-167. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2568. แหล่งที่มา: <https://share.google/zl8tj2HTfwfcFZrK8>
- ชลธิชา ทองทา ดำรงค์ชัย หยวกอง และ ธนธาดา โรจนตระกูล. (2566). *สมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล Performance of Chief of Staff in Digital Age*. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 487 - 507. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2568. แหล่งที่มา: <https://share.google/AjOIn6xUnEBZKUlpP>
- อริสรา โหงวบุญล้อม. (2566). *รูปแบบปัจจัยที่เอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านองค์กรสู่ดิจิทัล*. สารนิพนธ์ปริญญาการ จัดการ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457. (17 กรกฎาคม 2457). ราชกิจจานุเบกษา, 31, 1 - 46.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา, 125 (27ก), 2 - 8.
- ที่ทำการปกครองอำเภอนาโพธิ์. (2568). *แผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. 2568 อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์*.
- กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง. (2564.). *คู่มือปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568. จาก แหล่งที่มา: https://multi.dopa.go.th/svhad/work_manual/read8
- กระทรวงมหาดไทย กรมที่ดิน. (2563.). *คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ดินของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2568. จาก แหล่งที่มา: <https://share.google/QRLOlJuAbkeMhAlhH>

กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง. (ม.ป.ป.). การปกครองท้องถิ่น. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 1

พฤศจิกายน 2568. แหล่งที่มา: https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ/about1

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2564). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2568.

แหล่งที่มา: <https://www.dga.or.th/our-activities/dia/story-dia/>

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1. (2568). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. ธันวาคม, 30.

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2. (2568). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. ธันวาคม, 30.

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4. (2568). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. ธันวาคม, 30.

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7. (2568). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. ธันวาคม, 30.

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10. (2568). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. ธันวาคม, 29.